

ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МІЖНАРОДНИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ

Галузь знань   08 Право
Спеціальність   081 Право
Освітній рівень   перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма Право (поліцейські)
Шифр за ОПП: ОК 29

Мова навчання: англійська, українська

Кропивницький – 2025

Розробник:

ТУРЕНКО Олег, професор кафедри
загальноправових дисциплін
факультету підготовки фахівців для органів
досудового розслідування Національної поліції
України ДонДУВС д.філос.н., професор

ХИТРОВСЬКИЙ Дмитро, старший викладач
кафедри загальноправових дисциплін
факультету підготовки фахівців для органів
досудового розслідування Національної поліції
України ДонДУВС

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри загальноправових дисциплін факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Національної поліції України ДонДУВС.

Протокол № 1 від «28» серпня 2025 року

Т.в.о. завідувача кафедри

Володимир СУПРУН

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми
Право (Поліцейські)

Гарант ОПП
«26» серпня 2025 року

Ольга КОВАЛЬОВА

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача

1. ВСТУП

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма здобуття освіти	
Статус навчальної дисципліни:	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	англійська, українська	
Рік підготовки:	3-й	
Семестр:	5-й	
Кількість кредитів ЄКТС / годин	3 / 90	
Модулів:	1	
Змістових модулів:	1	
Лекції:	18	
Семінарські:	26	
Практичні:		
Самостійна робота:	46	
Індивідуальні завдання (курсова робота):	не передбачено	
Підсумковий семестровий контроль:	залік	
Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:	22:23	

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни:

Мета: оволодіння здобувачами вищої освіти науково-теоретичними та практичними знаннями про сутність та правову природу прав і свобод людини, форми їх реалізації, а також про систему національних та міжнародних засобів захисту прав і свобод людини.

1.3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

У межах курсу розглядаються ключові аспекти міжнародної системи захисту прав і свобод людини. Здобувачі отримують знання про поняття та правову природу прав людини, досліджують історію становлення міжнародного механізму їх захисту, роль міжнародних організацій у цьому процесі, а також аналізують основні міжнародні акти, що регулюють

громадянські, політичні, економічні, соціальні та культурні права. Особлива увага приділяється вивченню регіональних систем захисту прав людини в різних частинах світу, що є необхідним для формування фахових компетентностей майбутніх спеціалістів.

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

	ПРН 2	ПРН 3	ПРН 4	ПРН 8	ПРН 18	ПРН 19	ПРН 20
ЗК 12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми		+			+	+	
ЗК 13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя	+	+		+	+		
ЗК 14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності				+	+		
СК 1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі в суспільстві	+	+	+		+	+	+
СК 2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему	+	+	+			+	+
СК 3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи			+	+	+		
СК 4. Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також	+	+	+	+		+	+

прецедентну практику Європейського суду з прав людини							
СК 5. Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права	+	+	+	+		+	+
СК 6. Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України	+	+	+	+			+
СК 8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини		+		+	+	+	+
СК 12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції	+	+		+	+	+	+

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма навчання					
	усього	у тому числі				
л		сем	інд	сп		
Модуль 1						
Змістовий модуль. Міжнародний захист прав людини						
Тема № 1. Поняття та правова природа прав людини.	6	2	2			4
Тема № 2. Універсальна система захисту прав людини.	6	2	2			4
Тема № 3. Міжнародні універсальні стандарти захисту прав людини.	6	2	2			4
Тема № 4. Європейська система захисту прав людини.	5	2	4			6
Тема № 5. Регіональні системи захисту прав людини (міжамериканська, арабська, африканська, східноазіатська).	6		2			4
Тема № 6. Міжнародно-правові стандарти захисту прав людини в правоохоронній діяльності.	6	2	2			4
Тема № 7. Міжнародно-правовий захист права людини на життя.	7	2	2			4

Тема № 8. Міжнародний захист від катувань та інших форм нелюдського поводження.	7	2	4		6
Тема № 9. Міжнародний захист уразливих груп населення.	7	2	2		4
Тема № 10. Міжнародний захист прав людини під час збройних конфліктів.	4	2	4		6
Усього годин	90	18	26	-	46

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема № 1. Поняття та правова природа прав людини

Поняття, сутність та ознаки прав людини. Правова природа прав людини. Підходи до класифікації прав і свобод людини і громадянина. Права людини й права громадянина: співвідношення понять.

Класифікація права людини за періодами їх виникнення. Класифікація прав людини за сферою їх існування. Особисті (громадянські) права. Політичні права. Економічні права. Соціальні права. Культурні права.

Еволюція прав людини.

Тема № 2. Універсальна система захисту прав людини

Історія становлення міжнародної системи захисту прав людини. Виникнення концепції прав людини. Історія розвитку прав людини. Міжнародно-правові документи, що закріплювали окремі права людини. Ліга Націй як перша міжнародна організація, під егідою якої приймалися міжнародні договори у сфері захисту прав і свобод людини.

ООН як універсальна міжнародна організація.

Концепція захисту прав людини в Статуті ООН. Принцип поваги прав людини і основних свобод.

Інституційні механізми захисту прав людини в системі ООН. Роль головних органів ООН у захисті прав людини. Договірні органи ООН у сфері прав людини.

Тема № 3. Міжнародні універсальні стандарти захисту прав людини

Загальна декларація прав людини 1948 року: історичні передумови ухвалення, змістово-структурна характеристика та роль у формуванні системи міжнародного захисту прав людини.

Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 року: змістовна характеристика та інституційний механізм контролю за дотриманням його положень.

Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 року: змістовна характеристика та інституційний механізм контролю за дотриманням його положень.

Тема № 4. Європейська система захисту прав людини

Роль Ради Європи у формуванні європейської системи захисту прав людини:

інституційна структура, завдання, механізми реалізації.

Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року як регіональний міжнародний договір про систему наднаціонального контролю за дотриманням прав людини. Європейський суд з прав людини як міжнародний механізм захисту прав людини.

Механізми захисту прав людини в правовій системі Європейського Союзу. Основні нормативно-правові документи Європейського Союзу, що містять положення у сфері захисту прав і свобод людини.

Діяльність Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) у сфері захисту прав людини. Характеристика Заключного акту Наради з безпеки та співробітництва в Європі 1975 року Співпраця Організації з безпеки і співробітництва в Європі з іншими міжнародними організаціями у сфері захисту прав і свобод людини.

Тема № 5. Регіональні системи захисту прав людини (міжамериканська, арабська, африканська, східноазіатська)

Міжнародний механізм захисту прав людини в рамках міжамериканської системи: Організація американських держав, основні акти (Американська декларація 1948 року, Американська конвенція 1969 року), структура та діяльність Міжамериканської комісії і Міжамериканського суду з прав людини.

Арабська система захисту прав людини: формування і функціонування регіонального механізму захисту прав людини в межах Ліги арабських держав (організаційна структура, зміст), значення Арабської хартії з прав людини 2004 року, інституційні особливості реалізації правозахисного потенціалу.

Правова та інституційна модель регіонального захисту прав людини в Африці: структура Африканського Союзу, нормативна база (Африканська хартія 1981 року), діяльність Африканської комісії та Африканського суду з прав людини і народів.

Системи захисту прав людини в рамках Асоціації держав Південно-Східної Азії (АСЕАН). Особливості правозахисних механізмів в південно-східному регіоні: структура та значення Декларації АСЕАН з прав людини 2012 року, роль АСЕАН у розвитку регіональної правозахисної системи.

Тема № 6. Міжнародно-правові стандарти захисту прав людини в правоохоронній діяльності

Поняття та основні характеристики міжнародно-правових стандартів у сфері правоохоронної діяльності. Особливості та принципи захисту прав і свобод людини в правоохоронній діяльності.

Закріплення прав людини в міжнародних документах, що регулюють діяльність правоохоронних органів.

Значення практики Європейського суду з прав людини для формування стандартів у сфері правоохоронної діяльності.

Актуальні проблеми та перспективи імплементації міжнародних стандартів у національне законодавство України у сфері правоохоронної діяльності.

Тема № 7. Міжнародно-правовий захист права людини на життя

Право на життя як одне з основоположних прав людини: поняття, зміст і міжнародно-правове закріплення.

Універсальні та регіональні міжнародно-правові стандарти захисту права на життя. Особливості міжнародно-правових стандартів у рамках ООН, Ради Європи, ОАД, ЛАД, Африканського Союзу та АСЕАН.

Позитивні й негативні зобов'язання держав щодо забезпечення права на життя. Практика міжнародних судових органів щодо оцінки дій держав у контексті обов'язку захищати право на життя (ЄСПЛ, Міжамериканський суд, Африканський суд).

Сфера застосування статті 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року: загальні підходи та практика ЄСПЛ.

Тема № 8. Міжнародний захист від катувань та інших форм нелюдського поводження

Поняття катування, основні ознаки та його відмежування від інших форм жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження і покарання. Обсяг та складові заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання.

Універсальні та регіональні механізми у сфері запобігання катуванням. Характеристика Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання 1984 року.

Зобов'язання держав за міжнародним правом щодо недопущення, запобігання та ефективного розслідування катувань.

Національні гарантії захисту від катування в Україні. Законодавче регулювання протидії катуванням та іншим формам жорстокого, нелюдського або принижуючого гідність поводження чи покарання в Україні.

Практика Європейського суду з прав людини щодо заборони катувань та ефективного розслідування випадків нелюдського поводження. Зобов'язання держави щодо заборони катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання.

Тема № 9. Міжнародний захист уразливих груп населення

Поняття уразливих груп населення та особливості міжнародно-правового захисту їхніх прав.

Біженці як категорія уразливого населення. Міжнародно-правовий механізм захисту прав біженців. Характеристика Конвенції про захист прав біженців 1951 року.

Міжнародно-правові стандарти захисту прав жінок. Характеристика Конвенції про політичні права жінок 1952 року. Характеристика Конвенції про громадянство заміжньої жінки 1957 року. Характеристика Конвенції про згоду на вступ у шлюб, шлюбний вік та реєстрацію шлюбу 1962 року. Характеристика Декларації про захист жінок і дітей у надзвичайних обставинах та під час збройних конфліктів 1974 року.

Міжнародно-правовий захист прав дитини. Характеристика Конвенції про права

дитини 1989 року.

Тема № 10. Міжнародний захист прав людини під час збройних конфліктів

Міжнародне гуманітарне право у системі міжнародного захисту прав людини. Поняття збройного конфлікту в міжнародному праві. Види збройних конфліктів у міжнародному праві. Міжнародно-правове регулювання збройних конфліктів. «Гаазьке право». «Женевське право».

Міжнародно-правовий статус учасників збройних конфліктів.

Міжнародно-правовий статус розвідників, лазутчиків, найманців, інструкторів тощо. Міжнародно-правовий статус військовополонених, поранених, хворих і осіб, які зазнали корабельної аварії зі складу збройних сил на морі.

Захист прав людини в умовах воєнної окупації.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

4.1. Методи навчання

Під час проведення навчальних занять можуть застосовуватися такі методи:

- словесні методи навчання;
- наочні методи навчання;
- практичні методи навчання;
- проблемно-пошукові методи навчання;
- активні методи навчання: моделювання ситуацій квазі професійної діяльності.

4.2. Порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання роботи здобувачів/здобувачок вищої освіти здійснюється відповідно до загальноуніверситетської системи оцінювання знань.

Система передбачає:

для денної та заочної форм здобуття освіти

Підсумковий контроль – ЗАЛІК	
Аудиторна робота – 80 балів	
Самостійна робота – 20 балів	
Залік	
Усього за навчальну дисципліну (освітній компонент) – 100 балів	

Для переведення оцінок у бали у разі підсумкового контролю у формі заліку необхідно користуватися формулою:

$$AP = \frac{\text{сума всіх отриманих оцінок за аудиторну роботу}}{\text{МКО} + \text{КДО} * 0,5 + \text{КНО}} * 16 =$$

- AP – результат аудиторної роботи;
- МКО – мінімальна кількість оцінок (1/3 (33 %) від кількості семінарських занять/практичних занять, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни). Якщо МКО складає дробове число, то до розрахунку береться наступне ціле число;
- КДО – кількість «додаткових» оцінок – оцінок, що перевищують МКО;
- КНО – кількість невідпрацьованих «незадовільних» оцінок та невідпрацьованих пропущених занять.

При оцінюванні заліку/екзамену на денній формі навчання застосовуються такі критерії:

- **36-40 балів** – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, надав/надала повну, вичерпну відповідь на поставлене запитання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти (або правильно відповів/відповіла на 90-100% тестових завдань). Максимальна кількість балів може бути знижена, якщо під час відповіді здобувач/здобувачка вищої освіти не зробив/зробила посилання на чинні нормативно-правові акти чи допустив/допустила незначні помилки.

- **28-35 балів** – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє достатнім обсягом навчального матеріалу, надав/надала відповідь на питання але допустив/допустила помилки, що впливають на загальний висновок (або правильно відповів/відповіла на 70-89% тестових завдань);

- **20-27 балів** – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу чи допускає значні помилки, які приводять до викривлення інформації (або правильно відповів/відповіла на 50-69% тестових завдань);

- **0-19 балів** – здобувач/здобувачка вищої освіти не може виконати завдання, не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання або робить принципові помилки, які викривлюють усе рішення (або правильно відповів/відповіла менше ніж на 50% тестових завдань).

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та подальшого його оцінювання на семінарському занятті слід врахувати певні рівні знань:

1. Теоретична відповідь

- оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, опрацювавши основну та додаткову

літературу, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань у самостійній роботі;

- оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань для формулювання висновків, поєднання теоретичних знань із практичними прикладами;

- оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу;

- оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання.

2. Тест: правильне вирішення тесту оцінюється в 1 бал.

3. Задача: вважається вирішеною і оцінюється:

- оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти;

- оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, але не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти чи допустив незначні помилки;

- оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти надав/надала відповіді не на всі поставлені в умовах питання, чи не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти, чи допустив значні помилки;

- оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка вищої освіти не правильно вирішив/вирішила задачу.

4. Реферативне повідомлення – оцінюється в 5 балів:

- 1 бал – належне оформлення реферативного повідомлення;

- 1 бал – глибока проробка теми (наявність достатньої кількості літературних джерел, наявність ґрунтовних висновків);

- 1 бал - теоретична обґрунтованість теми, визначення її актуальності, мети, завдань, чітко розроблений науковий апарат;

- 2 бали - грамотна і аргументована презентація реферату.

Кожну оцінку викладач повинен аргументовано мотивувати.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок.

82–89	Добре	B	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками.
75–81		C	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вірно з певною кількістю суттєвих помилок.
67–74	Задовільно	D	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані непогано, але зі значною кількістю недоліків.
60–66		E	Кредит зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям.
35–59	Незадовільно	FX	Кредит не зараховано. Здобувачу/здобувачці вищої освіти надається можливість скласти оговорені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки
1-34		F	Кредит не зараховано. Здобувач/здобувачка повинен/повинна повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни (модуля).

5. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативно-правові акти:

1. Загальна декларація прав людини: прийнята ООН 10.12.1948.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
2. Заключний акт Ради з безпеки та співробітництва в Європі: прийнятий НБСЄ 01.08.1975. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU75010?an=2>
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: прийнята РЄ 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: прийнятий ООН 16.12.1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
5. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права: прийнятий ООН 16.12.1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042.
6. Регламент Європейського суду з прав людини: прийнятий РЄ 04.11.1998 . URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_067.
7. Римський статут міжнародного кримінального суду. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588.
8. Статут міжнародної організації кримінальної поліції. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_142.
9. Статут Організації Об'єднаних Націй. URL:

https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf

10. Статут Ради Європи. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001.

Основна література:

1. Войціховський А. В. Міжнародне право: підручник. Харків: Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2020. 544 с.
2. Міжнародний захист прав людини: навч. посіб. / кол. авторів; за ред. О. Б. Онишко. Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 540 с.
3. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В., Щербина Є. М. Міжнародний захист прав людини: навч. посібник. Дніпро: ДДУВС, 2020. 260 с.
4. Права людини у міжнародному праві: підручник / за заг. ред. канд. юрид. наук, доцента А. В. Войціховського; [Бакумов О. С., Варунц Л. Д., Войціховський А. В., Гудзь Т. І. та ін.]; передм. А. В. Войціховський. Харків: ООО «Планета-Принт», 2021. 404 с.
5. Тертишник В. М. Права і свободи людини: підручник. Київ: Алерта, 2022. 432 с.

Додаткова література:

1. Задорожній О. В., Поєдинок О. Р. Від теорії міжнародного права до практики захисту прав людини: монографія. Київ: Фенікс, 2018. 718 с.
2. Захист прав людини в сучасному міжнародному та європейському праві: навчально-методичний посібник / Х. Бехруз, А. Гриб та ін.; за ред. Х. Бехруз; НУ «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2023. 62 с.
3. Збірник рішень у справах про заборону катувань чи нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод) / [упоряд.: В. С. Батиргарєєва, М. О. Соколенко, О. О. Хань та ін.]. Харків: Право, 2020. 842 с. (Практика Європейського суду з прав людини щодо України; т. 1).
4. Камінська Н. В., Свешнікова М. М. Діяльність міжнародних організацій у сфері забезпечення гендерної рівності. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 1. С. 102–109.
5. Клапоушак Д. С. Щодо міжнародно-правового захисту цивільного населення під час збройного конфлікту. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2023. Том 2. № 77. С. 294–298. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/284434/278587>
6. Левенець А. В. Особливості міжамериканської системи захисту прав людини. *Правовий вимір конституційної та кримінальної юрисдикції в Україні та світі: 3-і юр. читання: матер. ювілейної всеукр. дистанц. наук. конф.* (Одеса, 10 квіт. 2020 р.). Одеса: Фенікс, 2020. С. 89–93.
7. Мамедов Ю. О. Універсальні і регіональні системи захисту прав людини. *Європейські перспективи*. 2022. № 2. С. 139–144.

8. Мікічурова О. В. Африканська система та механізми захисту прав людини. *Dictum factum*. 2020. № 2. С. 80–86. URL: <https://df.duit.in.ua/index.php/dictum/article/view/154>
9. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. Міжнародно-правові стандарти прав людини: навч. посібник. Дніпро: ДДУВС, 2019. 184 с.
10. Ногас Н. Міжнародний захист прав людини під час збройних конфліктів. *Актуальні проблеми правознавства*. 2023. № 4. С. 132–136. URL: <https://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/view/1508>
11. Онишко О. Б. Міжнародний захист прав людини: навчальний посібник / кол. авторів; за ред. О. Б. Онишко. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 540 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/5215>
12. Основи права Європейського Союзу: підручник / за заг. ред. Т. Л. Сироїд. Харків: Право, 2020. 590 с.
13. Права і свободи людини та їх дотримання під час дії воєнного стану / уклад.: С.В. Петков, Є.Ю. Соболев, І.М. Копотун та ін. Київ: ВД «Професіонал», 2022. 310 с.
14. Практика Європейського суду з прав людини щодо України / НДІ вивч. пробл. злочинності ім. В.В. Сташиса. Харків: Право, 2020. Т. 3: Збірник рішень у справах про право на свободу та особисту недоторканність (стаття 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод) / упоряд.: В.В. Сокурченко, О.С. Бакумов, Л.В. Могілевський та ін. 2021. 454 с.
15. Риженко І. М., Демянюк О. М. Загальна характеристика регіональних систем захисту прав людини. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2024. № 68. С. 145–148. DOI: <https://doi.org/10.32782/2307-1745.2024.68.28>
16. Савчин М. В., Менджул М. В., Рогач О. Я. Захист прав внутрішньо переміщених осіб: монографія. Ужгород: Вид-во «Рік-У», 2018. 268 с.
17. Сучасні механізми захисту прав людини: колективна монографія / М. С. Кельман, А. С. Токарська, Л. В. Ярмол, С. Б. Цебенко, А. О. Дутко. Львів: Галицька видавнича спілка, 2020. 220 с.
18. Щербай І. Поняття та сутність прав людини. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. № 1. С. 636–640. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/04/113.pdf>
19. Ягунов Д. В. Заборона катувань: практика Європейського суду з прав людини, стандарти та практика Європейського комітету з питань запобігання катуванням. Тьубінген: Одеса: Фенікс, 2023. 604 с.
20. Хитровський, Д. В. (2024). Доктрина «людиноцентризму» у юридичній деонтології: міжнародно-правовий контекст. *Академічні візії*, (30). вилучено із <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/2883>
21. Рибалкін, А. О., & Хитровський, Д. В. (2024). Межі використання доктрини margin of appreciation у конституційному судочинстві України. *Академічні візії*, (29). вилучено із <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/2882>
22. Рибалкін, А. О., & Хитровський, Д. В. (2024). Принцип

пропорційності у практиці Конституційного Суду України крізь призму стандартів Європейського суду з прав людини. *Scientific Notes of Lviv University of Business and Law*, (43), 534-542. Retrieved from <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/2004>

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського	http://www.nbu.gov.ua
Офіційний веб-сайт Верховної Ради України	http://rada.gov.ua/
Офіційний веб-сайт Президента України	http://www.president.gov.ua
Офіційний сайт Європейського Союзу (ЄС)	https://europa.eu/european-union/index_en
Офіційний сайт Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ)	https://www.echr.coe.int/
Офіційний сайт Міжнародного суду Організації Об'єднаних Націй (МС ООН)	https://www.icj-cij.org/en
Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй (ООН)	www.un.org
Офіційний сайт Ради Європи (РЄ)	https://www.coe.int/ru/web/portal
Офіційний сайт Уповноваженого Верховної Ради України	https://ombudsman.gov.ua/
Рішення Європейського Суду з прав людини	https://minjust.gov.ua/cat_9329